

genoemd waarbij de duur der steriliteit één jaar bedroeg, waarbij bovendien zwangerschap niet mogelijk bleek, zoodat dit zelfs een ongunstigen invloed op onze resultaten had.

Dat de verkregen resultaten nog beïnvloed zouden worden door extra-ingrepen zooals dilatatie en andere, is bij onze gevallen niet waarschijnlijk gebleken, zoodat vergelijking met cijfers van andere schrijvers die alleen een salpingographie verrichtten, practisch geen bezwaren zal opleveren.

Uitgebreider uitkomsten van het sonde-onderzoek hebben wij niet gevonden. HANLO geeft zonder nadere aanduiding aan 11 pCt. Voor zijn uitkomsten met salpingographie geeft hij op 12—14 pCt. Zijn beide cijfers juist, dan zou de salpingographie (die toch steeds gepaard gaat met een geringe dilatatie, welke ongeveer gelijk staat met een sonde-onderzoek) geen therapeutische waarde hebben, hetgeen HANLO wel niet zal onderschrijven. Onze cijfers leeren althans anders.

De beteekenis van de operaties volgens ALEXANDER—ADAMS en anderen, welke door HANLO daaraan toegekende waarde wij gaarne bevestigen, heeft voor de beoordeeling van onze resultaten bij 100 gevallen weinig beteekenis, aangezien slechts drie maal de operatie volgens ALEXANDER—ADAMS en twee maal volgens BALDY werd verricht.

Het succes der hormonen-therapie ter bestrijding der steriliteit (hoe fraai de praeparaten theoretisch ook werkzaam mogen zijn) meenen wij nog met de noodige voorzichtigheid te moeten aanvaarden. Bij onze patiënten met infantilismus der geslachtsorganen werd geen enkel geval met hormoonpraeparaten behandeld. Dit kon dus geen invloed op onze uitkomsten uitoefenen.

Ten slotte noemt HANLO als gemiddelde van vermelde resultaten 12—14 pCt. Wij deelden in ons artikel echter ook de uitkomsten mede van een aantal schrijvers die hogere percentages gunstige uitkomsten gevonden hadden (37 pCt.; 32 pCt.; 25 pCt.). Van belang hierbij is de tijd die verloopt tusschen den datum waarop de salpingographie plaats vond en die waarop het naonderzoek werd verricht.

Ter voorkoming van misverstanden meenden wij nog even te moeten wijzen op het feit dat HANLO eigen resultaten vermeldt bij 102 gevallen (*proefschrift Amsterdam*). Echter blijken van deze 102 salpingographieën slechts 14 gevallen wegens steriliteit te zijn verricht.

Den Haag, 6 Augustus 1934.

W. M. J. SCHELLEKENS.

A. J. M. DUYZINGS.

AGRANULOCYTOSE DOOR GENEESMIDDELEN.

Met groote belangstelling las ik het opstel onder genoemden titel van collegae J. GROEN en dr. C. J. GELDERMAN, in de eerste plaats wegens de groote wetenschappelijke waarde van dit uitvoerige en nauwkeurige onderzoek en in de tweede plaats omdat duidelijk belicht wordt het groote gevaar van het ongebreidelde gebruik van antineuralgica (pyramidon) en van barbituurzuurderivaten. Nu wordt weliswaar in de circulaire's ter aanprijzing der talrijke barbituurzuurverbindingen, waarmede de wereld overstromd en vergiftigd wordt, steeds op de volkomen onschadelijkheid dezer middelen de nadruk gelegd, doch het blijkt nu wel, wat deze verklaringen waard zijn. En tegenwoordig behoort het tot den goeden toon, dat men goed op de hoogte is van het genot van het gebruik van phanodorm, dial, allonal, medinal, luminal en hoe al de nieuwere en nieuwste producten mogen heeten. In de groote steden wordt van deze middelen een schromelijk misbruik gemaakt en helaas gaan daarbij de medici niet geheel vrij uit.

Laat ik het nu eens duidelijk zeggen: men kan al dien rommel best missen. Op mijn polycliniek in het Gemeente-ziekenhuis, waar ik jaarlijks ongeveer 1200 patiënten behandel, schrijf ik nooit barbituren voor, behalve aan epileptici (omdat bij hen de kwaal erger is dan het middel) en ook nooit pyramidon (gemengde poeders) enzoovoorts, behalve dan aan een enkelen patiënt, aan wien niets meer te bederven

valt, zooals een lijder aan hevige tabetische crises, aan een inoperabel hersengezwel, enzovoorts. En het gemis van al die antineuralgica, sedativa, hypnotica, enzovoorts heb ik nooit kunnen waarnemen. Vóórdat de chemische industrie de wereld infiltreerde met haar tallooze onschadelijke en onfeilbare geneesmiddelen, was het menschdom geen greintje ongelukkiger dan thans.

Ik hoop ten zeerste, dat de belangrijke mededeelingen van collega GROEN en dr. GELDERMAN voor de practiseerende artsen een ernstige aansporing mogen zijn om het ontzaglijke misbruik dat van de hier bedoelde „geneesmiddelen” (?) gemaakt wordt, met kracht tegen te gaan.

Den Haag, 30 Juli 1934.

G. C. BOLTEN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Invoerrecht op insuline. De heffing van een invoerrecht op insuline, die kortelings in Engeland was ingevoerd, werd bijna terstond daarna opgeheven. Een lid van het Lagerhuis had het ongepast genoemd, op den dag, dat aan den ontdekker van het insuline, F. G. BANTING, het „knighthood” werd toegekend, het middel over te leveren aan een buitenlandsch monopolie. Merkwaardigerwijze was de prijs niet gestegen, toen tot heffing van het invoerrecht was besloten, doch hij is wel gedaald toen het was opgeheven. Maar dat zijn dingen, die het slechtst worden gevat door hen, die het meeste met insuline te maken hebben (*Journ. Am. med. Ass.*, 7 Juli).

GENÈVE. — Nieuwe leerstoelen. Aan de universiteit van Genève zullen professoraten voor de geneeskundige radiologie en voor de dieetkunde, physiotherapie, hydrologie en climatologie worden ingesteld (*Schweiz. med. Wochenschr.*, 14 Juli).

CHINA. — Verzoek aan artsen, die zich in China willen vestigen. *Il Policlinico*, van 23 Juli bericht, dat de Chineesche regeering, bezorgd voor den toevloed van artsen uit Europa, den belanghebbenden ernstig verzoekt, alvorens te besluiten tot vestiging in China, zich in verbinding te stellen met de Chineesche delegatie in den Volkenbond, Genève, R. Charles Falland 18.

— **Rookende en drinkende auto-bestuurders.** In verband met een bericht over nieuwe en strenge bepalingen in Czecho-Slowakije omtrent auto-bestuurders, die onder den invloed van drank verkeerden, deelt de *Münch. med. Wochenschr.* van 27 Juli mede, dat de Chineesche regeering bepaald heeft, met het oog op het ook in China toenemend aantal verkeersongevallen, dat wie een auto bestuurt, niet mag rooken, en dat het besturen voorgoed wordt verboden als blijkt, dat de bestuurder onder den invloed van alcohol verkeert.

ZWITSERLAND. — Een beroemd kwakzalver veroordeeld. De kruidenkundige KARL BAUNSCHEIDT uit Bonn, de man van het „Baunscheidtisme”, heeft zijn methode bij een Zwitsersche lijderes aan suikerziekte toegepast, door haar in 100 zittingen ongeveer 3000 naaldeprikken toe te dienen, welke dan werden ingewreven met „BAUNSCHEIDT-olie”, een mengsel van olijfolie, wonderolie en nog eenige dingen. De vrouw is er niet beter door geworden, maar wel ernstig ziek, en nu heeft het Obergericht te Solothurn hem veroordeeld tot 6 weken gevangenisstraf, 3000 Zw. frs. boete, de kosten van het geding en een schadevergoeding aan patiënte (*Schweiz. med. Wochenschr.*, 21 Juli).

— **Anderhalve eeuw carcinoomstudie.** Ter gelegenheid van het vierde internationale radiologencongres te Zürich gehouden, heeft de *Deutsche med. Wochenschr.* haar nummer van 21 Juli geheel gewijd aan onderwerpen, die met de radiologie verband houden. In een terugblik op wat in de laatste anderhalve eeuw tot de kennis van het carcinoom is bijgedragen herinnert H. R. SCHINZ te